M. T. B. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No Ref. / Ser. 1563

Title: Visva Nam

1563

InComplete

C

	Visva	Nam.	Title
			Author
			Editor
			Year, Vols.
SIU			Publisher
1563			Remarks

नवेत् ॥ उषणं मरिचेरव्यातं कणामूषणा सवेत् ॥ धिषणः त्रिदशाचार्ये धिषणा

धिषि संमता ॥ धर्षणिः स्यात्परिस्त्रि वेरते सत्यां उधर्षणं ॥ तीषणो दारुणो ऊर्वेन

षणं सङ्गेकी रसे ॥ हरणं यौतकद्रव्ये भुजेपि हरणं स्मृतौ ॥ हिरण्यं रेतसि स्वर्णे व

राटे च हिरण्यवत् ॥ हरिणः स्यात्कुरंगेपि हरिणः पांडुरो न्यवत् ॥ हरिणी हरिता

यां च वासृह्मीट्टत्रसेद्रयोः ॥ स्वर्णप्रतिमायां च द्रुषणो क्षिरगंतरे ॥ दर्षणो योग

भेदे च श्रावदे वेपि च क्षा वित ॥ श्रवणं स्यात् स्त्रवे क्षे प्रवणं श्रुति कर्णयोः ॥ श्राव

णो मासि पाषंडे दृष्यात्सां श्रवणे मता ॥ श्रमणो पतिसेदे पि श्रवणो निंद्य जीवि

नि ॥ स्कंदर्शनायुंकृति कामांसी श्रश्रवणो विटः ॥ कल्याणम् क्षव्ये स्वर्णे कल्या

णमंगलेपि च रूपणा सौरूपाण त्रुरिकायां च कर्तरी ॥ सिंहाणं काचपात्रे

विश्व° नाम°
।।२८।।

स्याद्द्रोणनाशिकयोर्मलि ।। पुराणं वाच्यवत्प्रत्ने पुराणं पंचलक्षणे ।। प्रमाणं नित्य
मर्यादासत्यवादिप्रमातृषु ।। एकत्वयामियत्तायां हेतौ शास्त्रेषु च स्मृतं ।। निर्याणं
वारणापांगदेशे मोक्षे च निर्गमे ।। निर्माणं निर्मितौ सारे निर्माणं च समंजसे ।। निर्वा
णमस्तंगमने निर्वृत्तौ गजमज्जने ।। अपवर्गे च कर्वाणो भृत्यकारकयोरपि ।। दौर्वा
णं मृष्टकापर्णे स्याद्दूर्वायाश्चरसेपि च ।। वारणं प्रतिषेधे स्याद्वारणश्च मतंगजे ।। का
रणं करणे हेतु वधयोरपि कारणं ।। वारणा यातनायां च रूपणः क्रमितेरूपो ।
कार्मणं मंत्रतंत्रादियोजने कर्मकारणे ।। मार्गणं प्रार्थनान्वेषमार्गणो पावके शरे
मत्कुणो निर्विषाणेभे निःश्मश्रुपुरुषेपि च ।। उद्दंशो नालिकेरे च धमणो द्विजभेद
योः ।। कोंकणो देशभेदे च शस्त्रभेदेपि कोंकणं ।। कंकणं शेखरे हस्तसूत्रमंड ।।२८।।

नयोरपि ।। स्फुरणः स्फुरके पिष्टभेदे स्फुरणमुच्यते ।। पटीरं लकुसूत्रे च शाल्मलीस्फुर
णीमता ।। रूषणः कृतमर्दे स्याद्विष्कसगीवचेष्टयोः ।। रोषणः पारदे हेम्नः घर्षणे
पलयोस्तथा ।। रोषणेपि विषाणं तु क्रोडद्विरददंतयोः ।। पशोः शृंगे विषाणी त्वमे
षशृंग्यां प्रकीर्तिता ।। करेणुर्गजदन्तिन्योः कर्णिकारेपि च क्वचित ।। द्रेणस्कस
तीतेस्याड्डणकाकलंयोपितोः ।। सुवर्णं स्वर्णमात्रेपि सुवर्णं कर्षवित्तयोः ।। सु
वर्णश्च सुवर्णालिकूल्मागरुमरवांतरे ।। सुवर्णः स्वर्णचूडे स्यात्पूरले स्तमालके
कुर्वर्णे कृतवर्णे स्यात् वालुके रक्तलेपि च ।। पंतोर्णं धौतकौशेये पंतोर्णं शोणकेपि
च ।। संकीर्णं निचिते चाशुद्धमशुद्धे वापि वाच्यवत् ।। गोकर्णोश्वतरे सर्पे सारंगेप्र
थमांतरे ।। अंगुष्ठानामिकोत्पाते गोकर्णः रमूर्वि कोपधौ ।। अरणिर्वह्निमंथेपि

विश्व॰ नाम॰

॥३८॥

स्मृता निर्मंथ्यदारुणि ॥ तरणिस्तरणेनातौ कुमार्यौ घृणिनोकयोः ॥ विपणिः
पण्यवीथ्यां च स्याद्वेदापणपण्ययोः ॥ प्रवेणिर्वेणिकुथयोः सरणिः पंक्तिवर्त्म
नोः ॥ निःश्रेणिरधिरोहिण्यां खर्जूरीपादपेपि च ॥ ग्रामणिर्नलिकायां च ग्रामे
शीपण्ययोषिति ॥ धारिणी नाडिकायां स्यात्कुट्टो कुमं च निघ्न्यपि ॥ इंद्राणी क
रणे स्त्रीणां पौलोमी सिंधुवारयोः ॥ एषणो व्रणमार्गानुसारण्यां च तुला निदि
कृपणीजालनेदे स्यान्नौका दंभे च कथ्यते ॥ वारुणी गंडदूर्वायां प्रतीचीस्त्र
रयोरपि ॥ सारिणिस्वल्पसरिति प्रसारिण्यां च सारिणी ॥ सारिणः स्यादती
सारे सद्विवेरावणस्य च ॥ काकिणी पणतुर्यांशे मानदंडे च काकिनी ॥ कल
लेकवराटो स्यात् दमानां शाकेपि च ॥ ब्राह्मणी स्पृक्कडिका स्याद्वा द्विजपत्नी ॥३८॥

प्रविश्रुता ॥ विप्रे च ब्राह्मणो वेदे ब्राह्मणं द्विजसंहतौ ॥ पक्षिणी पूर्णिमायां स्यात्पक्षि
णी शाकिनी निदि ॥ खगपांश्चौ वर्त्मानाद्यर्कक्रांतौ निशि पक्षिणी ॥ रोहिणी क
टुरोहिण्यां रोहिणी लोहितांगयोः ॥ कंदरो गांतरे नेत्र सोमवल्केवरोहिणी ॥ णांत ॥
आतर्पणं च सौहित्ये विद्याद्वालिंपनेपि च ॥ आथर्वणो प्यथर्वज्ञ ब्राह्मणेपि च रोध
सि ॥ आरोहणं स्यात्सोपाने समारोहे प्ररोहणे ॥ रक्तरेणुस्तु सिंदूरे पालाशकलि
कोत्तमे ॥ उत्क्षेपणं तु व्यजने धान्यमर्दनवस्तुनि उत्सरणं समुत्सारे नतांशोन्मूलने
पि ॥ निगरणं तु निगलने निगरणो मतः ॥ निःसरणं स्यान्मरणे पायनिर्याणे
मुक्तिषु ॥ संसरणं रणारंभे पुरनिर्गमगोपुरे ॥ घंटापथे च संसारे प्यसंबाधचमूग
तौ ॥ निस्सरणं स्यादुपाये पि निस्सारे निर्गमे पि च ॥ विदारणं रणे भेदे विडंबे च विदा

विश्व० नाम०

॥५०॥

रणं ॥ परायणमभीष्टे स्यात्तत्पराश्रययोरपि ॥ पारीरणः स्यात्कमठे दंडे च पगशा
खके ॥ समीरणः स्यात्पवने पथिके च फणिज्जके ॥ पर्वरीणं तु पर्णस्य शिरायां द्यू
तकंबले ॥ पर्णेष्टतरसेपि स्यात्पर्वरीणं तु पर्वणि ॥ तंडरीणः कीटमात्रे वर्वरी तंडु
लोदके ॥ मीनाडीणोडुद्दरास्त्रे मीनाडीणश्च खंजने ॥ प्रावरणं निषेधे स्यात्काम्य
दाने प्रवारणं ॥ ऊक्कराणो नलो ध्वर्योरिरिह्वाणो दरे बरे ॥ देवमणिः शिवे श्वस्य
कंठावर्ते च कौस्तुभे ॥ चूडामणिः शिरोरत्ने काकविंबाफलेपि च ॥ परवाणिः
स्मृतो धर्माध्यक्षवत्सरयोरपि ॥ शरवाणिः शरमुखे पायिके शरजीविनि ॥ लं ॥५०॥
बकर्णः स्मृतोक्कालपादपे बगलेपि च ॥ दलौरुरुके स्यात्पालाशगणनेदयोः जी
र्णपर्णस्तु निंबेपि खईरी नूरुद्देपि च ॥ रागचूर्णः स्मरे दंतधावने रक्तवालुके
कर्णौ॥

शिखरिणी स्याद्रोमाल्यां रसालाव्रतभेदयोः ॥ स्त्रीरत्ने मल्लिकायां च श्रोक्काशि
खरिणी बुधैः ॥ शृंगारिणी दसत्यां च नास्त्करत्पक्कदिश्यपि ॥ स्याद्वैतरिणपां नद्यां
तु प्रेतानां मातृमातरि ॥ णपं५ अवग्रहणमित्याहुः प्रतिरोधेप्यनादरे ॥ प्रविदार
णमाख्यातं संगरे च विदारणे ॥ अवतारणं स्तुतादिग्रहवस्त्रांचलार्द्धनो ॥ रोमह
र्षणमित्येतत्तरोमांचेपि विभीतके ॥ परिभाषणमालापे नियमे परिभाषणं ॥ नि
दोपालंभवचने ॥ परिभाषणमिष्यते ॥ मत्तवारणमिच्छंति दानक्लिन्नकटद्विपे
मत्ताप्रमादवीथीनां करंभेप्यपराश्रये ॥ वातरायणउन्मत्ते निःप्रयोजनपूरु
षे ॥ कांडे च करपत्रे च कूटे च सरसंक्रमे ॥ मंडूकपर्णः श्मंजिष्टाशाल्मलीगोडिकि
कासु च ॥ णषट् दोहदलक्षणं गर्भे वयःसंधौ च हृदपते ॥ यौवनलक्षण
बाल्ययौवनयोः संधावित्यर्थः ॥

निख्यातालावण्येचपयोधरे ॥ इतिणांतः ॥ अथतांतः ॥ २ ॥ ततंविततवद्यासे
विस्तृतंवाद्यवत्मतं ॥ ततंवीणादिवाद्येचपवमानेततः पुनः ॥ इतंगतेस्यादिज्ञा
तेरतंसुरतगुह्ययोः ॥ स्रुतंप्रच्युतशिलेतोयेदीप्तेसत्येनिपीडिते ॥ ऋतंफगे ।
विपर्ययेविदितेदिग्मितेफले ॥ द्युतमाज्येप्रदीप्तेचसलिलेचद्युतंस्मृतं ॥ मृतं
स्यादविंतेमृत्यौमृत्फमित्यभिधेयवत् ॥ गतंत्वयाताधिगतेमतंपूजितसंम
ते ॥ धृतंत्यक्तेविधृतेचधूतंकंपितभर्त्सिते ॥ पूतंपवित्रेसलिलेपूतंचवक्र
लीकृते ॥ श्रुतंशास्त्रावधृतयोः स्मृतंकेतप्रवेशयोः ॥ नतंस्याद्वाच्यवन्नम्रे
नतस्तगरपादपे ॥ द्रुतंशीघ्रेविलीनेचविद्राणेचाभिधेयवत् ॥ दृतंदस्तवज्ञ
ष्टेस्यान्नतंककेपुनःपृथक् ॥ ण्पितमुग्धेगतप्रावेण ॥ मुत्तिज्ञेस्तनिश्चिते

सितः समासेधवलेनिबद्धज्ञातयोरपि ॥ शितंशातेचनिशितेकृशेशातंचशर्म
णि ॥ स्थितंध्रुतेगतेपथ्येस्फीतंप्राप्तिविवृद्धयोः ॥ ऋतंत्वरंगमगतोक्तमाकृस्थि
मात्रके ॥ शोतंत्वंगुंफितेवस्त्रेश्रेतोचूतंतानरेमृते ॥ सूतस्तुसारथौतक्षिणप्रसूते
प्रेरितेपिचक्षत्रियाब्राह्मणीजेपिसूतःपारदवंदिनोः ॥ श्वेतंरूप्येन्यवत्शुक्ले
श्वेतोद्वीपाद्रिभेदयोः ॥ श्वेतावराटिकाकाष्ठपाटलाशंखिनीषुच ॥ सत्सुश
स्तेविद्यमानेसत्यास्यादर्चितसाधुषु ॥ सतीपतिव्रतागौर्योः रेतःकर्बुरश्याग
ते ॥ तातोनुकंप्येजनकेजात्यंजात्योघजन्मसु ॥ जातःस्यात्यातनेजातेतातः ।
कांतप्रदारयोः पोतःशिशौचदित्रेवलोतमस्कणितोरिते ॥ गीतंत्वशाब्दितेगाने
प्रीतंहर्षितनर्मणे ॥ वीतंत्वसारहस्त्यश्वेवीतमंकुशकर्मणि ॥ नीतंनयेनय ।

विश्व° नाम°

॥४२॥

संवरे।कालि॥ संक्रामस नेननदीस्फपलरूपणंतेन समुत्सादावपि॥ सेतुरालो नबस्यायामितिपिपागः ॥२॥

कृतेवाच्यवत्परिक्रीतेति॥ भूतं क्ष्मादौ पिशाचादौ न्याय्ये सत्योपमानयोः॥ भू
तो देवलके प्राप्ते वृत्तयोरभिधेयवत्॥ केतुर्ध्वजे पताकायां ग्रहोत्पातादिलक्ष्म
सु॥ सेतुरालौ च वरुणे केतुर्यदुमुनेर्लिपि॥ धातुः स्यादश्मविकृतौ विषये वि
दिपेषु च॥ भूतादिरसरक्तादिश्लेष्मादिषु रसादिषु॥ वर्त्तन्तधातुशब्दोयं वि
शेषादस्त्रिगैरिके॥ ऋतुः स्त्रीकुसुमे मासि वसंतादिषु वीरयोः॥ गातुः पुंस्को
किले भृंगे गांधर्वे रोषणेपि च॥ मंतुः स्यादपराधेपि मनुष्येपि प्रजापतौ॥ धूर्त्तः
स्यात्खंडलवणे शठधत्तूरयोरपि॥ पूर्त्तं तु पूरिते वत्रे पूर्त्तं खातादिकर्मणि॥ मूर्त्तं
मूर्त्तिमति प्रोक्तं मूर्च्छालि कठिनेपि च॥ गर्त्ता त्रिगर्त्तदेस्याद्गर्त्तः कुकुदंतरे॥ आ
तः सत्स्ये चलच्छेव प्राप्तं वित्ते समं कसे॥ व्याप्तं स्यात्समाक्रांते गुप्तं रक्षितगूढ

॥४२॥

योः॥ लिप्तं विषाक्ते भुक्ते च वात्यवत्स्यादिलेपिते॥ दीप्तं निर्भासिते दग्धे च दंतिज्व
लितेपि च॥ अस्तं क्षिप्ते गते प्रोक्तमस्तः पश्चिमभूधरे॥ ग्रस्तं ग्रासीकृतेपि स्याद्बहुतव
र्णपदोदिते॥ व्यस्तं व्यस्तकेलेख्य कर्मविज्ञानयोरपि॥ शस्तं क्षेमे प्रशस्ते च व्य
स्तं व्यासे च संकुले॥ हस्तो नक्षत्रभेदे स्यात्करे सकरयोरपि॥ कवास्परः कु
लापार्श्वे मध्यकोष्ठ तताम्रलो॥ वित्तं स्याते धने लब्धे वित्तं ज्ञाने विचारिते॥ कृतं तु
वेष्टिते छिन्ने दत्तं विश्राणिते हृते॥ वृत्तो ज्ञाते दृढे स्याते वर्त्तुलेपि मृते वृत्ते॥ वाच्य
वद्वर्त्तिनि वृत्तं च रित्रच्छंदसोरपि॥ ध्वांतः प्रांते निकेतारो स्वरूपे तिमनोहरे॥ वृत्तं
प्रसवबंधे स्यात घटधाराकुचाग्रयोः॥ दंतो निकुंजे दशने दंतः स्यान्मुनिकथ्य
ते॥ दंती स्यादोषधीभेदे स्वांते चेतसि गह्वरे॥ कांतो उम निप्रिये वारौ कांता तु

फलिनी स्त्रियोः ॥ शांतो रसविशेषे स्यादतिमुक्तकदांतयोः ॥ उक्तमेकाक्षरं
छंदस्युक्तं स्यादभाषितेऽपि च ॥ श्वक्तोऽन्येद्युरुषस्पृष्टे व्यक्तः स्फुटमनीषिणोः ति
क्तो रसे स्कंधे च तिक्तं पर्पटके स्मृतं ॥ तिक्तातुकटुरोहिण्यां तिक्तं काननस्व
न्ययोः ॥ रक्तं स्यात्कुंकुमे ताम्रप्राचीनामलकेसृजि ॥ अनुरागिणिनील्या
दिरंजिते लोहितेऽप्यवत ॥ यंता दक्षिणपदे सूते वसापितरि चार्लके ॥ त्रेताकृंग
ग्नित्रितये सत्रार्थ्या मितिधारके ॥ शस्ता च शालके बुद्धे वक्ता वाग्मिनि पंडिते ॥
मुक्ता तु मौक्तिके मुक्तः प्राप्तफलो विमोचिते ॥ क्षत्ता शूद्रक्षत्रियजे प्रतिहारे च
सारथौ ॥ भुजिष्यातनये क्षत्ता नियुक्ते च प्रजासृजि ॥ धाता हिरण्यगर्भे स्यात्पा
लके त्वभिधेयवत् ॥ माता कद्रूप्रसूगोषु ब्रह्माण्याद्यास्तु मातरः ॥ लता ज्यो

तिष्मती स्पृक्का शाखा बिल्वप्रियंगुषु ॥ लता कस्तूरिकायां च माधवी दूर्वयोर
पि ॥ लूतापिपीलिकायां स्याद्दूर्णतालेऽतदंतरे ॥ पीता स्मृता दरिद्रायां पीतं स्या
त्पीतगौरयोः ॥ सीता रामकलत्रे स्यात्तथा लांगलपद्धतौ ॥ नलो नद्यां दसी तरु
वानीरवज्रवारयोः ॥ शीतं हिमगुणे प्राक्तवच्छिवच्छीतलेऽलसे ॥ चिंता छदेबुद्धि
कायां चिंता संहृति चिंत्ययोः ॥ वार्त्ता वार्तिगणे वृत्तौ वार्त्ता किंवदंत्योः ॥ वृत्ति
मंती रूढो वार्त्तो वार्त्तमारोग्यफल्गुतोः ॥ गतिर्मार्गे दशायां च ज्ञाने यात्राभ्युपा
ययोः ॥ नाडीव्रणे शरण्यां च मतिर्वांछास्मृतिष्वपि ॥ चितिः समूहे चित्यायां दिति
ः स्यात्खंडने दनौ ॥ पतिः प्रसौ गते मूले क्षतिर्धर्मभिटे फणे ॥ यतिर्निकारे यति
ति पावच्छेदकर्मयतिः ॥ शितिः कृष्णे सिते च्यूर्ते च्युतिर्लरणमूल्ययोः ॥ क्षितिर्लि

वासेमेदिन्यांस्थानमात्रेपिचक्षितिः॥ धृतिर्योगांतरेधैर्येधारणाध्वरतुष्टिषु॥ श्रु
तिःश्रोत्रेतथाम्नायेवार्त्तायांश्रोत्रकर्म्मणि॥ स्मृतिरिच्छाधियोर्द्धर्म्मसंहिता
यामपिस्मृतिः॥ रतिःस्मरप्रियाप्रोक्तारागेवस्मरतेरतिः॥ ऊतिर्गतौजुगु
प्सायांस्पर्द्धामंगलयोरपि॥ वृतिःस्याद्वरणेवाटेसृतिर्गमनमार्गयोः॥ मिति
र्मानेव्यवच्छेदेक्षतिःकरणहिंसयोः॥ ईतिःप्रवासेडिंबेस्यादतिवृष्ट्यादिषट्स्व
व॥ वीतिर्गतौचदीप्तौचधावनेप्रजनेऽशने॥ गीतिश्छंदसिगानेचनीतिस्तुप्राप
णेनये॥ रीतिःप्रचारेस्पंदेचलोहकेदारकूटयोः॥ पीतिःपानेतुरंगेचभीतिःसा
ध्वसकंपयोः॥ प्रीतिर्योगांतरेप्रेम्णिस्मरमोलिप्रमादयोः॥ भूतिर्मातंगशृंगारे
जातौभस्मनिसंपदि॥ स्यूतिःसीवनसंतत्योः ऊतिःस्यूतौचरक्षणे॥ हेतिःस्या